

РЕПОЗИТАРІЙ ЯК ЧАСТИНА ЕЛЕКТРОННОЇ КОЛЕКЦІЇ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ

Тетяна Борисівна Павленко,

Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету

Останнім часом Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету (ХНМУ) все більше позиціонує себе як гібридна бібліотека, яка орієнтується на сучасного користувача і при обслуговуванні, і при формуванні інформаційних ресурсів.

Бібліотека продовжує реалізацію концепції створення електронної колекції, основною метою якої є забезпечення доступу до інформаційних ресурсів незалежно від часу та місця їх зберігання за принципом «тут і зараз».

Одним з перспективних завдань є оптимізація процесу формування та використання електронної бібліотеки праць вчених, викладачів і співробітників університету за рахунок створення архіву відкритого доступу – інституційного репозитарію. Вивчений досвід свідчить, що репозитарії передбачають доступність публікацій через Інтернет, дотримання авторського права, легкість цитування, підвищення конкурентоздатності вчених, ефективну організацію сервісу тощо.

Питання створення репозитарію ХНМУ було обговорено і ухвалено на засіданні Бібліотечної ради університету ще наприкінці 2009 р. У 2010 р. бібліотека надала матеріали до плану заходів щодо створення репозитарію та підготувала проекти необхідних регламентуючих документів – Положення про репозитарій та Авторського договору про передачу невиключних прав на використання твору.

Рішенням Вченої ради університету було підтримано впровадження проекту створення інституційного репозитарію ХНМУ. Нарешті, наказом

ректора від 26 травня 2011 р. створення репозитарію ХНМУ було затверджено.

Метою Репозитарію є акумуляція електронних повнотекстових документів наукового та навчально-методичного призначення, які створені працівниками будь-якого структурного підрозділу ХНМУ, аспірантами, магістрантами чи студентами університету, а також надання до них безкоштовного постійного доступу через Інтернет.

Координатором і методичним центром функціонування Репозитарію є Наукова бібліотека університету. Матеріали, які містяться в Репозитарії, є частиною її загальної електронної колекції. Технології дозволяють об'єднати єдиним посиланням (ідентифікатором) електронні документи, які розміщено в Репозитарії, з бібліографічними записами аналогічних друкованих видань, які внесено до електронного каталогу.

Репозитарій працює на базі програмного забезпечення DSpace і розміщений на сервері університету за адресою <http://repo.knmu.edu.ua>. Доступ до Репозитарію можливий через офіційний сайт ХНМУ, що, зокрема, важливо для співробітників віддалених клінічних кафедр та студентів.

Отже, серед переваг Репозитарію для науковців можна назвати можливість ознайомити світову спільноту з результатами власних досліджень, а для студентів – отримати вільний доступ до навчально-методичних та лекційних матеріалів. Тому першочерговим завданням для науковців та викладачів університету є самоархівування електронних повнотекстових версій власних монографій, авторефератів дисертацій, статей, навчально-методичних посібників, лекційних матеріалів тощо.

Репозитарій зареєстрований у світових директоріях відкритого доступу OpenDOAR, ROAR та ROARMAP. Сьогодні Харківський національний медичний університет – єдиний з медичних вишів України, який має власний Репозитарій.

Як відкритий електронний архів Репозитарій функціонує з 1 вересня 2011 р., але офіційна презентація ресурсу серед співробітників університету

відбулася 25 жовтня, коли світова громадськість втретє відзначала Тиждень відкритого доступу.

У листопаді було проведено тренінг з реєстрації користувача та розміщення матеріалів в Репозитарії. Майже щоденно всім зацікавленим надаються консультації особисто і за телефоном. Подальше сприяння популяризації архіву, а також моніторинг та статистичний аналіз його використання і сьогодні залишаються одним з головних завдань.

На 15 березня 2012 р. у Репозитарії знаходиться майже 300 праць співробітників різних структурних підрозділів університету. Піонерами відкритого доступу та активними просувачами новітнього ресурсу є працівники бібліотеки.

Вивчення попиту з боку користувачів здійснюється як за рахунок можливостей DSpace, так і за допомогою налаштованого сервісу Google Analytics. За півроку функціонування архіву зареєстровано майже 1 тис. користувачів з 23 країн світу, які переглянули понад 28 тис. сторінок. Певна річ, на сьогодні майже 90 відсотків користувачів мешкають в регіонах України. Але у перспективі чекаємо більш значної зарубіжної аудиторії за рахунок розміщення матеріалів англійською мовою або використання англійських варіантів назв, ключових слів та анотацій для матеріалів українською або російською.

Таким чином, із створенням Репозитарію формування електронної бібліотеки праць науковців, викладачів та співробітників університету переходить на якісно новий рівень, коли обмежений доступ через електронний каталог змінюється на вільний доступ через Інтернет.